

Notitie bij PS-voorstel voor oordeelsvormende ronde van 25 augustus 2021

Inleiding

In vervolg op de presentatie in de beeldvormende commissie EMS van 19 mei, gaat deze notitie nader in op het 'Flevolands Fonds voor culturele ontwikkeling' (kortweg 'Fonds'). Achtereenvolgens komen aan bod: aansluiting bij het huidige (cultuur)beleid, doel en opzet op hoofdlijnen tegen de veranderde context van corona en evaluatie.

Aansluiting bij (cultuur)beleid

Het 'fonds voor artistieke en culturele ontwikkeling' staat in het provinciale coalitieakkoord 2019-2023 *Flevoland: ruimte voor de toekomst* onder 'Aantrekkelijk Flevoland' genoemd als iets wat we in 2023 hebben bereikt. Het is één van de resultaten waarmee de provincie samen met andere overheden wil zorgen voor een breed en divers kunstzinnig en cultureel klimaat. Voor kunst en cultuur die bereikbaar zijn voor iedereen. Dat levert een wezenlijke bijdrage aan een leefomgeving waar het prettig wonen, werken en recreëren is.

In de beleidsnota Cultuur 2021-2024 '*Flevoland, ruimte voor cultuur*' staat onder de pijler Versterken makersklimaat als doelstelling voor 2024: 'In Flevoland is een gunstig klimaat voor nieuwe en gerenommeerde makers om buiten de gebaande paden te treden en nieuw aanbod te creëren. Flevoland is bij uitstek de provincie waar nieuw en actueel aanbod wordt gerealiseerd, waardoor nieuw publiek wordt aangeboord en de betrokkenheid van alle Flevolandse groeit. Vitale cultuur heeft ruimte nodig voor groei, voor mislukking en opnieuw beginnen. Daarom richten we een speciaal fonds in voor artistieke en culturele ontwikkeling.'

Flevoprofiel: Flevoland als Cultuurlab

In het culturele, regionale 'Flevoprofiel' uit 2018 staat dat juist in Flevoland volop ruimte is voor experiment en innovatie, voor jonge professionals met diverse achtergronden en Flevolandse roots om te groeien. In de bestaande kunstdisciplines maar vooral ook in nieuwe vormen van kunst en cultuur en cross-overs. Door minder in te kaderen kan er mogelijk een nieuwe vorm van kwaliteit ontstaan. Door voorselectie in disciplines of genres af te schaffen, krijgen nieuwe kunstvormen de ruimte.¹ Met het Fonds maakt de provincie dus werk van de eerder gesignaleerde kansen en ambities.

Doel

In lijn met bovenstaande is het **primaire doel** van het Fonds, het versterken van het makersklimaat. Onder het makersklimaat verstaan we de (on)mogelijkheden die allerlei soorten makers zoals theatermakers, beeldend kunstenaars, musici en dansers in Flevoland hebben om zich te ontwikkelen, te produceren en eigen of gezamenlijk werk te tonen.

Dat willen we doen door ruimte te bieden aan makers en hen te stimuleren tot het doen van culturele experimenten. Het gaat daarbij vooral om makers die we als provincie niet direct in beeld hebben. Makers voor wie de (provinciale) overheid geen voor de hand liggende partner is om plannen mee te realiseren. Het resultaat van het ondersteunen van nieuwe makers is nieuw cultureel aanbod waarmee (ook) nieuw publiek wordt aangetrokken.

Het fonds kan als vliegwiel werken: een sterker makersklimaat maakt Flevoland weer aantrekkelijker voor andere makers en instellingen. Een cultureel bruisend(er) Flevoland is bovendien een kritische succesfactor voor bedrijven en werknemers om zich hier te vestigen.

¹ [FlevoPROfiel-DEF.pdf \(magazine-on-the-spot.nl\)](#), p.4

Het **tweede doel** is het ondersteunen van instellingen en makers bij de aanpassingen die nodig zijn om te kunnen opereren in de periode ná corona. De nieuwe omstandigheden vragen een transformatie om daarin goed te kunnen opereren.

Veranderde context vraagt flexibiliteit

Bij het opstellen van het Coalitieakkoord en de Cultuurnota was nog geen sprake van de pandemie covid-19 en de enorme gevolgen. De coronacrisis had en heeft juist ook voor de culturele sector enorme impact. Adviesbureau Berenschot stelt in de informatiegids² over coronasteun dat dit nog meer het geval is voor niet of incidenteel gesubsidieerde organisaties en makers. Om kosten te besparen zijn de gesubsidieerde instellingen met de komst van corona namelijk vrijwel gestopt met het inhuren van producerende gezelschappen en flexibel personeel, waardoor artiesten, makers en ondersteuners hun inkomsten kwijt raakten. De schade voor de langere termijn door het niet kunnen doen van investeringen is nog niet in te schatten. Duidelijk is wel dat het effect van corona nog lang voelbaar zal zijn.

Van steun naar herstel

Met het Fonds biedt de provincie de tijd, het vertrouwen en de extra middelen om herstel van en vernieuwing na de coronacrisis mogelijk te maken. Een sterker makersklimaat zal ook de huidige makers en instellingen in Flevoland ten goede komen. Zij zullen zich (sneller) kunnen herstellen na corona en kunnen (door)ontwikkelen en vernieuwen. Met het Fonds draagt de provincie bij aan het toekomstperspectief dat zij zo hard nodig hebben. De provincie zet hiermee de lijn van extra ondersteuning in 2020 en 2021 in de vorm van coronaregelingen cultuur voort.

Aansluiting bij behoeften en beleidsuitgangspunten

Bij de opzet van het Fonds geeft de provincie gehoor aan behoeften en adviezen die in gesprekken en de enquête over het Fonds zijn gegeven:

- Maak een 'open' regeling: timmer het niet dicht, kunst en cultuur ontstaat 'buiten', wat betekent dat het daar leeft en er behoefte aan is.
- Sluit aan bij wat er al is, zoals het informele circuit dat veelal geen (subsidie)relatie met de overheid heeft.

Daaraan voegen we toe:

- Eigen beheer: juist om de gewenste vrijheid en flexibiliteit te creëren voor makers, neemt de provincie het Fonds in eigen beheer. Door zelf de regie te nemen, zijn de middelen bovendien optimaal beschikbaar voor de makers en is sprake van relatief weinig overheadkosten.
- Duurzaamheid: we vragen makers en instellingen om in hun plannen en activiteiten aan te geven hoe zij hiermee omgaan.

Verder zijn de uitgangspunten van het cultuurbeleid uiteraard van toepassing voor het Fonds:

- Verhaal van Flevoland is de 'onderlegger'.
- Culturele waarden: kwalitatieve benadering met een model waarvan naast de artistiek-inhoudelijke waarde - het unieke dat cultuur kenmerkt, de maatschappelijke, economische en in het geval van provincies ook de ruimtelijke waarde onderdeel is.
- Culturele codes: Fair Practice Code, Governance Code en Code Diversiteit en Inclusie³.
- Samenwerking in de culturele sector.

² Corona, cultuur en gemeenten - Informatiegids over gemeentelijke coronasteun aan de lokale culturele infrastructuur - Berenschot in opdracht van VNG (feb. 2021)

³ De Fair Practice Code biedt een kader om loon naar werken mogelijk te maken in de culturele en creatieve sector. De Governance Code Cultuur is een instrument voor goed bestuur en toezicht in de cultuursector. De Code Diversiteit & Inclusie is erop gericht om ruimte te maken voor nieuwe verhalen, om kansen te bieden en om inclusief te leren denken en doen. Overheden en (Rijks)fondsen gebruiken deze bij de beoordeling van subsidieaanvragen.

- Verbinding en versterking van en aansluiting van provinciaal cultuurbeleid op het lokale en landelijke cultuurbeleid.

Opzet Fonds

Op basis van het cultuurbeleid, het doel, de veranderde context en de behoeften en adviezen, komen we tot de opzet van het Fonds dat bestaat uit een programmadeel en twee regelingen.

- Programma 'Nieuwe makers, nieuwe verhalen'. Dit deel van het fonds richt zich vooral op het primaire doel, het versterken van het makersklimaat. Door makers die zich nu nog buiten de radar werken en beperkte mogelijkheden hebben, te ondersteunen in hun verdere ontwikkeling. Hierdoor ontstaat nieuw aanbod voor (ook) nieuw publiek.
- De twee regelingen richten zich meer op het tweede doel, het ondersteunen van instellingen en makers om zich te kunnen aanpassen en weer goed te draaien ná corona. De regeling 'Versterken & Vernieuwen' richt zich op het versterken van de kennis-kant van instellingen om te professionaliseren en innoveren. De regeling 'Mede mogelijk maken' richt zich op de financiële kant: met de provinciale bijdrage meer geld aantrekken uit andere bronnen.

Programma 'Nieuwe makers, nieuwe verhalen'

Doelgroep

Nieuwe, nog niet door provincie gesubsidieerde talenten/makers in alle formele disciplines, het informele circuit en cross-overs, die Flevolandse verhalen van 'hier en nu' vertellen.

Het gaat om makers die lokale fondsen vaak al zijn ontgroeid maar de stap naar landelijke fondsen nog niet kunnen maken. De provincie wil met het programma vooral makers van nieuwe(re) cultuurvormen stimuleren. Deze nog steeds onderbelichte groep verdient in Flevoland de ruimte om zich te presenteren en hun publiek de gelegenheid om hun werk te beleven. Het is ook juist deze groep makers die extra geraakt is door de coronacrisis.

[De Raad voor Cultuur wijst op het belang van deze verbreding⁴: 'Een te groot deel van de samenleving wordt nog niet (of niet meer) bereikt met de overheidsinvesteringen in cultuur en media. Publieke middelen voor nieuwere cultuurvormen, zoals pop, urban culture, musical, e-culture, mode of creatieve technologie, zijn minimaal. Budgetten voor cultuur buiten de Randstad zijn beperkt. <... >Te veel publiek en talent blijft zo verstoken van cultuur en media.']

Wat en hoe

Een ervaringsdeskundige die voortkomt uit deze praktijk, stelt in najaar 2021 een ontwerpprogramma op. Daarin komen zowel de inhoudelijke als procesmatige kant aan bod.

Vanaf 2022 gaat een programmamaker die het vertrouwen geniet van de doelgroep, aan de slag met de uitvoering: culturele makers worden gescout en geselecteerd en op voet van gelijkwaardigheid nauw betrokken bij het concreet invulling geven aan het programma. Dit biedt hen de mogelijkheid om zich (verder) te ontwikkelen als professional. Samenwerking tussen makers in (in)formele disciplines wordt gestimuleerd.

In plaats van alleen te kijken naar vakdiploma's kan bij de selectie van nieuwe makers gekeken worden naar het draagvlak onder 'peers': hoe kijken deze medespelers aan tegen de maker aan en hoe schatten zij diens kansen in? Ook praktijkervaring als aantal en spreiding in optredens kunnen van betekenis zijn. Pitches kunnen onderdeel zijn bij het (beoordelen van) aanvragen.

Om de (startende) makers te inspireren, kan de programmamaker in een aantal disciplines good practices naar voren schuiven. Denk aan een voormalig Flevolandse Talent dat inmiddels op LowLands staat. Of aan voormalig Flevolandse urban nieuwsmakers die het tot in de VS bekende modemerck Daily Paper verkopen.

⁴ *Invester in cultuur voor iedereen*, p. 2 Raad voor Cultuur aan informateur dhr. Tjeenk Willink, 14 april 2021

Doel / resultaat

De verhalen van de makers over het hier en nu in Flevoland voegen nieuwe hoofdstukken toe aan Het Verhaal van Flevoland zoals we dat met het cultuurbeleid beogen. Met het nieuwe aanbod wordt nieuw publiek aangetrokken, zowel binnen Flevoland als van daarbuiten. Nieuwe makers vormen een verrijking voor en stimuleren bestaande culturele instellingen al dan niet door directe samenwerking en daarmee de infrastructuur. Hiermee wordt Flevoland ook weer aantrekkelijk(er) voor andere nieuwe makers en wordt het makersklimaat verder versterkt.

Regelingen

Regeling Versterken & Vernieuwen

Doelgroep

Flevolandse culturele instellingen, zowel provinciaal als niet-provinciaal gesubsidieerd die een doorstart willen maken, willen professionaliseren en innoveren. Hierdoor komen ze sterker uit de crisis en kunnen ze weerbaar en wendbaar de toekomst tegemoet.

Wat en hoe

Het gaat hier met name om kennis, zoals het versterken van de organisatie, investeren in mensen, opzetten van nieuwe producties en versterken van de publieksbinding.

Vernieuwen kan door het professionaliseren van de instelling en/of de zakelijk leider: bijvoorbeeld door te werken aan niet/onvoldoende aanwezige competenties om in en na coronatijd succesvol te kunnen opereren. Ook onderzoek en advies kunnen daarbij betrokken worden. Bij innovatie mag het ook gaan om relatieve innovatie, om iets wat nieuw is voor de maker of instelling maar wat elders al bestaat.

Doel / resultaat

Weerbare en wendbare instellingen met bijvoorbeeld een nieuwe business-case, nieuwe distributiekanaalen, nieuw aanbod, nieuw publiek, nieuwe samenwerkingspartners, meer speellocaties. Kortom, er is sprake van meer cultureel ondernemerschap; dat draagt weer bij aan een sterkere culturele infrastructuur in Flevoland.

Regeling Mede mogelijk maken

Doelgroep

- Culturele instellingen die behoefte hebben aan expertise voor het verwerven van aanvullende middelen, bijv. bij landelijke of Europese fondsen.
- Makers die voor kleinere initiatieven financiering bij verschillende bronnen (moeten) zoeken.

Wat en hoe

Het gaat hier om de financiële kant: met de provinciale bijdrage meer geld voor makers/instellingen naar Flevoland halen zodat zij hun culturele plannen en activiteiten kunnen uitvoeren. De provinciale bijdrage dekt een deel van het benodigde budget en stimuleert daarmee ondernemerschap. De regeling bestaat uit twee onderdelen.

- Toeleiding naar andere fondsen
Makers en instellingen kunnen een bijdrage aanvragen voor het inschakelen van een specialist die voor hen een professionele aanvraag doet bij een ander fonds. De aanvraag kan gaan om een financiële bijdrage, of om de inzet van een professioneel penvoerder voor

een (Europees) samenwerkingsproject. Inzet van een deskundige verhoogt de slagingskans van een aanvraag elders. De maker/instelling leert op deze manier zelf ook beter de weg kennen in het landelijk en/of Europese subsidielandschap.

- **Bijdrage aan crowdfund-campagne door Voor de Kunst**

Als onderdeel van de Nadere regel Mede mogelijk maken geeft de provincie een gelabelde matchfundingsbijdrage oftewel donaties aan campagnes, aan crowdfund platform 'Voor de Kunst'. Dit platform leidt toe naar 'geefgeld' en begeleidt (ook beginnende) makers bij maken van eigen crowdfund-campagne. Het gaat om het ondersteunen en begeleiden bij projecten, niet van instellingen. Het aanbod omvat ook workshops en trainingen. De 'crowd' bepaalt voldoende mate van kwaliteit.

De slagingskans van campagnes waaraan ook een provincie meedoet, is elders in het land 94-96%, zo'n 10% hoger dan wanneer dit niet het geval is. Een provincie als partner wekt vertrouwen en trekt particuliere donateurs aan die aan 'moderne filantropie' willen doen. Ook deelname van het Prins Bernhard wekt vertrouwen; PBC Flevoland en Cultuurfonds Almere werken al samen met Voor de Kunst; door deze samenwerking groeit het aantal Flevolandse campagnes. Deze manier van cofinanciering werkt dus als een vliegwielt.

[Voor de Kunst is hét platform voor crowdfunding in de culturele en creatieve sector. Het heeft ruim 330.000 donateurs; sinds de oprichting in 2010 is ruim 32 miljoen euro gedoneerd met als resultaat ruim 4700 succesvol afgeronde projecten oftewel projecten waarbij het doelbedrag is behaald. De verhouding bijdragen tussen matchingspartners en de 'crowd' aan campagnes is globaal 70%-30%. De provincies Zuid-Holland, Utrecht, Brabant, Gelderland en Limburg doen al mee als partner. Provincies dragen een zogenoemde partnerbijdrage bij; de hoogte daarvan hangt samen met de omvang van de provincie en het aantal aanvragen. De bijdrage begint bij zo'n € 50.000 per jaar die in de loop der tijd desgewenst verhoogd kan worden.

Het profiel van makers uit Flevoland op het platform is 80% individuele makers en 20% instellingen en/of stichtingen.]

Doel / resultaat

Flevolandse instellingen en makers halen met de provinciale subsidie ook bijdragen van andere fondsen en/of particulieren naar zich toe, en daarmee naar Flevoland. Doordat ze over meer geld beschikken, maken ze meer cultuur. Dit versterkt henzelf en de Flevolandse culturele infrastructuur.

Flevolandse instellingen en makers die van deze mogelijkheid gebruikmaken, voelen zich gesteund door de provincie die daadwerkelijk 'mede mogelijk maakt'.

Synergie programma en regelingen

Door de combinatie van het programma en de twee regelingen worden verschillende aspecten van de Flevolandse culturele infrastructuur versterkt zoals ondernemerschap, professionaliteit, budgetten en cross-overs tussen disciplines. De nieuwe aanwas en een bestaande infrastructuur die wendbaarder en weerbaarder de toekomst ingaat, versterken gezamenlijk het makersklimaat.

Looptijd Fonds

Het fonds wordt begin 2022 open gesteld en loopt gedurende de jaren 2022, 2023, 2024. Daarmee de looptijd van het fonds samen met drie jaar van de cultuurbeleidsperiode 2021-2024.

Financiën

De provincie biedt met het Fonds ruimte aan nieuwe vormen van cultuur. Op voorhand is niet precies aan te geven hoe het programma en de regelingen zullen lopen. Om optimaal te kunnen inspelen op kansen en behoeften, is flexibele inzet van het beschikbare budget van 2 miljoen euro wenselijk gedurende de looptijd van het fonds. Daartoe wordt voorgesteld het fonds - in plaats van voor te stellen bijv. het totale budget in één keer in een gemandateerde uitvoeringsreserve te plaatsen - bij aanvang te programmeren in de jaren 2022 tot en met 2024, zodat de (financiële) voortgang

onderdeel blijft van de jaarlijkse P&C-cyclus. Bij aanvang wordt het fonds geprogrammeerd voor € 665.000 per jaar; hierbij wordt 10% gereserveerd voor overhead, waaronder de inzet van de programmamaker. PS worden gevraagd GS mandaat te geven om te kunnen putten uit de reserve zodat GS kunnen schuiven tussen de verschillende onderdelen en jaarschijven op basis van de opgedane ervaringen. GS besluiten dan jaarlijks over de hoogte van subsidieplafond; daarbij kunnen zij aangeven dat dit nog gewijzigd kan worden. De Algemene Wet Bestuursrecht schrijft voor dat een subsidieplafond tijdig bekend wordt gemaakt. Potentiële aanvragers weten dan hoeveel subsidie er in totaal beschikbaar is voor de regelingen.

Samenwerking met gemeenten

De provincie wil in het kader van het Fonds graag samenwerken met Flevolandse gemeenten. Dit is van wederzijds belang: gezamenlijk financiële inzet vergroot het beschikbare budget. En versterking van lokale infrastructuur is van belang voor een sterkere provinciale infrastructuur.

Afstemming met fondsen

In gesprekken met de rijksfondsen is gekeken naar aansluiting en versterking tussen hun (eventuele toekomstige) regelingen voor instellingen en (aankomende) makers en het Flevolandse Fonds. Door verschillende financieringsbronnen te combineren ontstaan voor hen immers meer mogelijkheden. Deze contacten worden onderhouden zodat we van beide kanten partijen daarop kunnen attenderen; ook kunnen we op die manier over en weer kansen signaleren en waar mogelijk gezamenlijk realiseren waar dat voor de provincie of een fonds alleen niet direct lukt.

Het ministerie van OCW is geïnteresseerd in het Flevolandse Fonds omdat de provincie daarmee ook een brug wil slaan tussen lokale en landelijke fondsen. Hiermee wordt de stap naar landelijke subsidiemogelijkheden voor Flevolandse gemakkelijker te zetten.

Voortgang en evaluatie

Jaarlijks worden rapportages opgesteld over het programmadeel en de regelingen. Op basis daarvan wordt gekeken op welke punten eventueel tussentijdse bijsturing gewenst is.

Periodiek voert de provincie de monitor Cultuur uit onder provinciaal gesubsidieerde instellingen om de effecten van het cultuurbeleid te monitoren. De monitor is een combinatie van kwantitatieve en kwalitatieve informatie. Onderwerpen waarop instellingen worden bevraagd zijn o.a. (type) aanbod, publieksbereik, samenwerkingsverbanden en hoe het Verhaal van Flevoland tot uitdrukking is gebracht.

Deze aspecten zijn ook interessant om te onderzoeken bij instellingen en makers die (ook) een bijdrage uit het Flevolandse Fonds hebben gekregen. Zo kan bij kwantitatieve informatie bijvoorbeeld gekeken worden naar het aantal Flevolandse aanvragen bij landelijke fondsen: is dat gestegen? Is er als gevolg van onze regeling Versterken en Vernieuwen / bijdrage aan crowdfunding-campagnes, meer 'geefgeld' naar Flevolandse projecten gekomen?

In vervolg op de monitor die in 2020 is uitgevoerd over 2018 en 2019, vindt in verband met corona de volgende monitor plaats in 2022 over de jaren 2019, 2020 en 2021. Dit zijn de laatste twee jaar van de vorige cultuurbeleidsperiode en het eerste jaar van de huidige periode (2021-2024). De opbrengst over 2021 kan gebruikt worden als een 0-meting en vergeleken worden met die van de volgende monitor; die vindt vooralsnog plaats in 2024 over 2022 en 2023. Daarmee worden de eerste twee jaar van het Fonds meegenomen in de monitor.

De resultaten uit die editie van de monitor vormen in combinatie met de jaarlijkse rapportages over het Fonds relevante input voor het cultuurbeleid in de volgende beleidsperiode vanaf 2025.

Bijlage

Voor de opzet van het fonds zijn o.a. de volgende (beleids)documenten geraadpleegd naast die van de provincie Flevoland zelf:

- Scenarioverkenning voor de cultuursector - Instrument voor dialoog over handelings-perspectief na corona - Berenschot (feb. 2021)
- Corona, cultuur en gemeenten - Informatiegids over gemeentelijke coronasteun aan de lokale culturele infrastructuur - Berenschot in opdracht van VNG (feb. 2021)
- Uitgangspunten Cultuurbeleid 2021-2024 ministerie OCW
- Advies Raad voor Cultuur aan minister OCW - 'Onderweg naar overmorgen' - Naar een wendbare en weerbare culturele en creatieve sector (nov. 2020)
- Brief en document 'Investeer in cultuur voor iedereen' van Raad voor Cultuur aan informateur dhr. Tjeenk Willink (14 april 2021)

Daarnaast is input verzameld uit gesprekken in het culturele veld en binnen de provinciale organisatie

- Landelijke cultuurfonds: Fonds Podiumkunsten, Fonds Cultuurparticipatie en Mondriaanfonds
- Raad voor Cultuur
- Flevolandse gemeenten
- Klankbordgroep Cultuur Flevoland
- St. Cultuur + Ondernemen
- 'Voor de Kunst' - crowdfund platform
- Prins Bernhard Cultuur Fonds
- Provinciale Staten - beeldvormende sessie 19 mei 2021
- Provinciale Teams Recreatie & Toerisme en Economie - Flevoland